

Societat

Crisi sanitària

Més de 20.000 menors medicats a Catalunya pels trastorns mentals

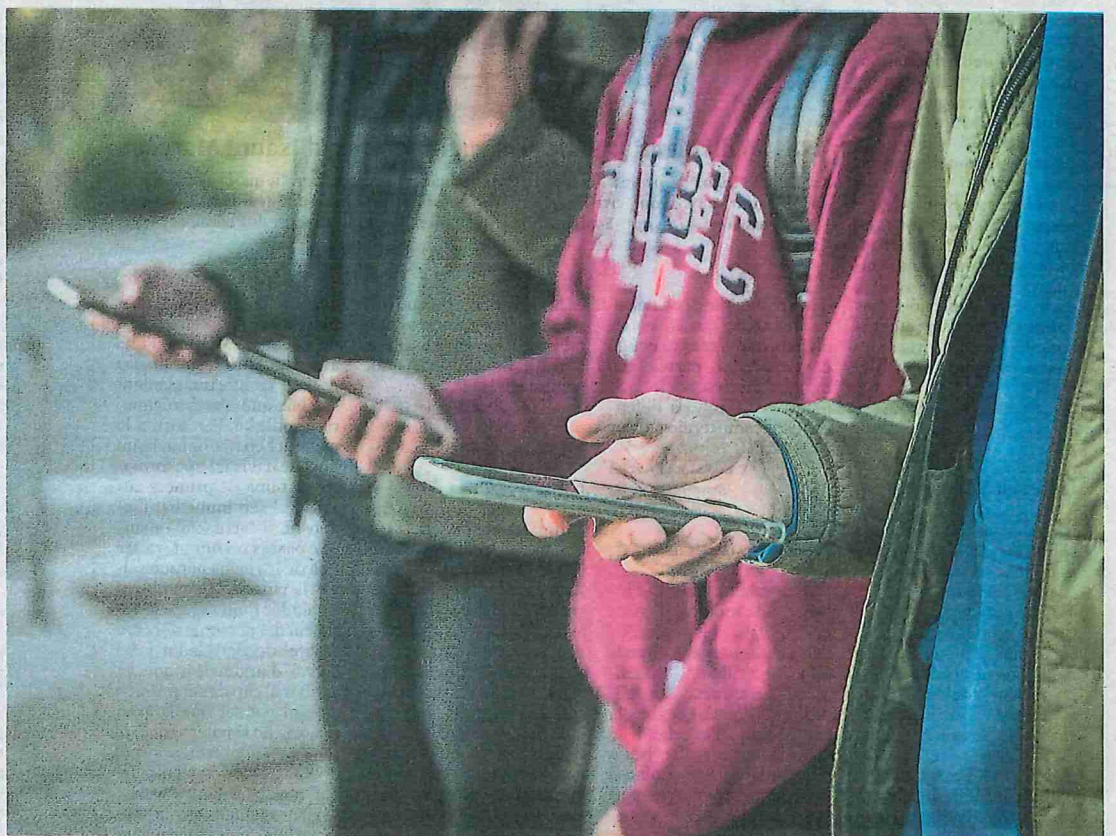
- *Es dispara la xifra d'infants i adolescents que prenen ansiolítics o antidepressius*
- *Diversos especialistes alerten que es medicalitzen símptomes com l'angoixa o la tristesa*
- *Els mòbils i les xarxes són a l'eix de nombrosos conflictes latents abans de la pandèmia*

ANTONI LÓPEZ TOVAR
Barcelona

Fa poc més de quatre anys de la declaració de l'estat d'emergència per la pandèmia de covid, origen del confinament, catalitzador de l'increment dels problemes de salut mental entre infants i adolescents, segons els especialistes. La xifra de menors de 18 anys que prenen psicofàrmacs a Catalunya va créixer de 10.000 el 2019 a 12.000 el 2021 i als 21.000 l'any següent. Són dades de Joan Vegué, responsable del pla director de salut mental i addiccions de la Generalitat. Una suma de factors incideixen en la situació de malestar psicològic de la generació Z, els nascuts després del 2000. "Si no els ajudem que siguin competents, en el futur tindrem molts depressius i molts angioxats", avisa el psiquiatre Josep Moya.

Els serveis de salut estan saturats, les cites poden trigar si no es tracta de casos d'extrema gravetat i les pastilles apareixen com una fórmula fàcil per tractar malestars de la vida quotidiana. La població infantil i juvenil està excessivament medicalitzada: "En aquest segment la frustració per no complir expectatives ara genera situacions de malestar, i de vegades de franca psicopatologia, quan entenem que la persona hauria de poder fer-hi front", introdueix Vegué, que fa entendre que hi ha recorregut per a la psicoteràpia en detriment de l'ús de fàrmacs.

Segons aquest especialista, l'administració de psicofàrmacs als menors no supera els nivells dels països del nostre entorn. El 2022, els centres de salut mental infantil i juvenil de Catalunya van atendre prop de 84.000 persones, de les quals el 25% prenen psicofàrmacs. "No és un percentatge negligible", opina Vegué. "Aquests medicaments tenen el seu interès en trastorns afectius o TDH, però de manera general el compromís del pla director de salut mental és anar reforçant tota l'atenció psicològica i psicoterapèutica perquè el que no sigui estrictament necessari no ho medicalitzem". En aquest marc, Salut treballa en l'obtenció de dades sobre la du-

Els especialistes posen les pantalles i les xarxes socials en l'origen de nombrosos trastorns

LIBERT TEXIDÓ

El problema de les pantalles

■ "El que provoca més dificultats, més conflictes i més problemes és l'addicció a les pantalletes", proclama Josep Moya. "Centenars de pares ens expliquen que tenen greus conflictes a l'hora de posar límits a les hores de pantalla, fonamentalment del mòbil, convertit en una prolongació del cos, del cervell", revela. Tot i que el malestar mental de la generació Z s'origina per múltiples causes, les pantalles i les xarxes socials són al focus de tots els experts. "Els estudis demostren que la salut mental dels joves ha empitjorat des de la irrup-

ció de l'smartphone. Estan en connexió constant, havent de respondre missatges... Com més ús de pantalles, menys activitat física, que seria un dels antidòts per a la depressió. Estàs pendent que et posin m'agrada", reflexiona la psicòloga Iris Pérez-Bonaventura. Segons Joan Vegué, des de la pandèmia la xifra de persones ateses als centres de salut mental infantils i juvenils de la Generalitat de Catalunya ha crescut un 10%, i un 24%, el percentatge de visites ateses. Els trastorns alimentaris i conductuals (especialment la conducta suïcida) són

els que han registrat més increments. "Abans potser posàvem massa restriccions, ara tenim uns joves menys reprimits, però també més frustrats", raona Vegué: "Les expectatives que tenen estan molt idealitzades. L'influencer, el model d'èxit, l'esportista d'èxit... La gran majoria ni seran famosos ni tindran aquest reconeixement social. De vegades ens falta consistència per transmetre valors més enllà d'aquesta celebritat efímera a les xarxes socials". Els professionals catalans de la psicologia clínica especialitzats en addiccions compor-

tamentals afirmen en un manifest que l'increment dels problemes relacionats amb la salut mental dels nens i joves "va més enllà de l'efecte nociu que s'atribueix a les pantalles". De tota manera, reclamen a les administracions que facin "campanyes preventives informant sobre els efectes de l'ús inadequat de les TIC i en promoguin un ús saludable, amb especial atenció als grups de risc". També demanen més recursos per a la formació en habilitats digitals de famílies i professionals amb contacte amb infants i adolescents.

rada dels tractaments amb ansiolòtics i antidepressius per si es detecten excessos. Una teràpia requereix entre 4 i 6 mesos.

Moya, president del comitè organitzador del VIII Congrés Català de Salut Mental de la Infància i l'Adolescència, celebrat el mes passat, observa una tendència a elevar a la categoria de trastorn símptomes com l'angoixa o la tristesa. "Si enfoquem els problemes dels malestres emocionals o de salut mental únicament des d'una perspectiva farmacològica, però no ajudem la població que adquireixi recursos mentals per fer front a situacions complexes i adverses, tindrem una sèrie de ciutadans incapaços de fer front a les dificultats inherents de la vida quotidiana", pronostica.

Aquest psiquiatre defensa que els joves s'han d'entrenar en l'àmbit familiar, educatiu i social per fer front a les dificultats de la vida. "Un enfocament estrictament biològic ens aboca a tenir en el futur més ciutadans amb problemes mentals. El problema és de discurs predominant, i el discurs predominant és tractar els malestres amb píndoles. És el més fàcil", argumenta.

Iris Pérez-Bonaventura, doctora en Psicologia Infantil i autora d'*Ansiedad: a mí también me pasa* (B de Blok), vol declarar-se optimista respecte al futur de la generació Z. S'estima més no opinar sobre el nivell de medicalització i veure la situació com un repte: "Les xifres són elevadíssimes, però cada vegada hi ha més programes per

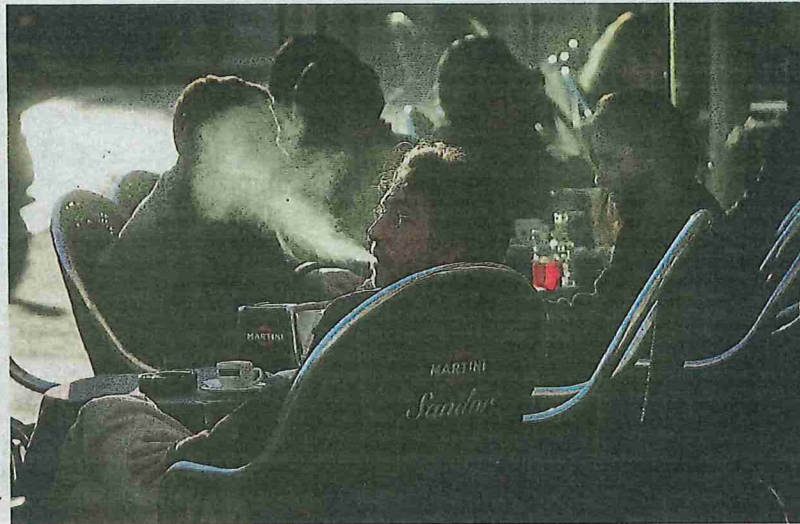
Josep Moya: "Si no els ajudem a ser competents, en el futur tindrem molts depressius"

prevenir i intervenir en els problemes de salut mental dels joves, que no són definitius. Si tens ansietat o depressió ara no vol dir que hagi de tenir-ne tota la vida. Si trobes la intervenció que et funciona, pots tirar endavant".

La crisi havia donat senyals, però es va disparar amb els canvis de vida (manca d'activitat a l'aire lliure, més ús de pantalles) de la pandèmia, coincideixen els experts. La bola, afirmen, ha crescut de manera més accelerada que no pas els recursos, i les solucions són múltiples i complexes. "Hem de poder fer prevenció treballant amb diferents departaments: Educació, Drets Socials i Salut", afirma Vegué. Mentrestant, el camí més recte, per al sistema i per a molts pacients, condueix als medicaments. "L'altre dia una persona adulta em deia: 'Recepta'm alguna cosa però no em facis pensar'", relata un metge psiquiatre. ●

La batalla política debilita el pla antitabac, amb les terrasses al centre

Només una tercera part de les comunitats aposta per ampliar els espais sense fum

JORDI PLAYARXU

La possible inclusió de les terrasses com a espais sense fum, una altra causa del rebuig del pla

CELESTE LÓPEZ
Madrid

L'enfrontament polític s'ha traslladat als afers de salut pública. No és la primera vegada. Ja va passar amb la pandèmia en relació amb l'ús de la mascareta, per exemple. Però aleshores la majoria de les comunitats estaven governades pels socialistes. Ara, amb onze autonomies en poder del PP, les coses han canviat. I els que abans demanaven d'avançar el fre al consum de tabac i els seus productes, perquè consideraven que cal aturar una addicció que és darrere de 16 tipus de càncer, ara demanen més temps per debatre un pla integral contra el tabaquisme, desat en un calaix des de fa gairebé dos anys.

A poca gent se li escapa que un dels punts que més enfronten els uns amb els altres té a

veure amb convertir les terrasses en espais sense fum, convertides per algunes comunitats, com la de Madrid, en emblemes de llibertat. Sanitat, per la seva banda, es mostra més partidària de la prohibició (també Catalunya, Astúries i les Canàries).

En vista d'aquest panorama, i amb la certesa que la majoria de les autonomies governades pel PP (liderades per Madrid) no es disposaven a donar el seu suport al pla antitabac, tot i que totes asseguren estar aïnaïnes pel tabaquisme, Sanitat va buscar al reglament del Consell Interterritorial i va trobar que podia continuar endavant amb la seva estratègia contra el tabac sense necessitat de votar.

El pla integral es pot aprovar per mitjà d'un acord de col·laboració, al qual s'adheriran les comunitats. De moment només una tercera part s'hi han afegit,

entre les quals Catalunya, una de les comunitats que amb més afany ha defensat la necessitat de posar fre al tabaquisme, segons fonts de la comissió de salut pública. La resta ho dirà aquest matí al si del la reunió

Catalunya és una de les regions que s'han mostrat a favor de la proposta de Sanitat, que es debat avui

del Consell Interterritorial, tot i que ja han deixat clar que la seva resposta s'aproxima més al no que no pas al sí, perquè no estan d'acord amb el sistema que Sanitat ha buscat per tirar endavant la proposta. Altres motius que al·leguen és que Sanitat té una pressa excessiva

per aprovar aquest full de ruta que té com a finalitat reduir el consum de tabac i, sobretot, frenar la incorporació dels més joves al món del tabac (a través, sobretot, dels cigarrets electrònics). Des de Sanitat no amaguen les presses: cada any moren unes 50.000 persones per aquesta addicció i mig miler de fumadors passius. Més dades: cada dia uns 460 joves comencen a fumar, un 25% dels adolescents d'entre 12 i 13 anys ha provat els cigarrets electrònics i un 50% dels menors ja s'ha iniciat en el consum.

La tercera justificació més utilitzada és que el pla no disposa d'una memòria econòmica, malgrat que la majoria dels plans, que el que estableixen són mesures a seguir per aconseguir una sèrie d'objectius, no en tenen. Des de Sanitat s'assegura que les qüestions monetàries i de finançament aniran detallades quan es despleguin els reglaments corresponents.

Sigui com sigui, la realitat és que malgrat que totes les comunitats reiteren el seu compromís contra el tabaquisme, els enfrontaments polítics semblen fer impossible el consens (tot i que 147 de les 157 al·legacions fetes per les comunitats s'han incorporat al text). Però encara que no hi hagi un suport clar, la voluntat del ministeri que dirigeix Mónica García és continuar endavant, com ha explicat a la xarxa social X el secretari d'Estat de Sanitat, Javier Padilla.

En vista d'aquest panorama, societats científiques i mèdiques van signar un comunicat en què expressaven la seva "enorme sorpresa per la dificultat per aprovar" el pla, "una cosa incomprensible tenint en compte que el document" va ser consensuat prèviament durant mesos de feina tècnica entre Sanitat i les comunitats. ●

El descobriment de com progressa l'asma indica com millorar-ne el tractament

JOSEP CORBELLA Barcelona

L'asma progressa pel trencament de la fina capa de cèl·lules epitelials que protegeixen els bronquis, cosa que provoca que els conductes respiratoris es facin malbé i s'inflamin, segons una investigació liderada pel King's College de Londres pre-

sentada ahir a la revista *Science*. Els investigadors han demostrat en ratlins que, si s'impeïdeix la destrucció de la capa de cèl·lules protectores amb un fàrmac, s'evita la reacció en cadena de danys als pulmons que cronifiquen i exacerben l'asma.

El descobriment té "el potencial de revolucionar com es tracta l'asma", destaquen Jef-

frey Drazen i Jeffrey Fredberg, de l'Escola de Medicina de Harvard (EUA) en un article d'anàlisi a *Science*.

L'asma se sol tractar amb fàrmacs broncodilatadors i anti-inflamatoris. Aquestes teràpies són eficaces per controlar els símptomes, però no eviten que la malaltia progressi en molts pacients.

La nova investigació s'ha centrat en l'epiteli, una fina capa de cèl·lules que recobreix i protegeix els bronquis. Ha descobert que, en un atac d'asma, els bronquis es contreen de cop i algunes cèl·lules epitelials són expulsades. Això deixa lesions a l'epiteli, cosa que provoca una reacció inflamatòria que agreuja l'asma.

Tot i això, fàrmacs que actuen directament sobre l'epiteli permeten que es regeneri, fan desaparèixer la inflamació i la broncoconstricció, i posen fi al cicle de l'asma. ●